

Poštšina plačana v gotovini



ŠTEVILKA 3



LETNIK XXXVIII



NARODNI GOSPODAR



GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. MARCA 1937



VSEBINA:

Novosti gospodarskega značaja v predlogu združnega zakona. — Slovensko združno gibanje v letu 1936. — Sestava računskih zaključkov za leto 1936 in kmečki dolгови. — Kmetijske zbornice. — Kreditne zadruge — koncesionirani obrti? — Združništvo v državi. Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ štev. 3, I. 1937.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice na Bohinjski Beli, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 25. marca 1937 ob 10 v župnišču. Dnevni red: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1936. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Nabavne in prodajne zadruge na Bohinjski Beli, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 25. marca 1937 ob 9 v župnišču. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1936. 3. Volitev nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Strojne zadruge na Bukovici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 4. aprila 1937 ob pol 11. uri na Bukovici št. 6. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1936. 3. Volitev nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Ustanovni občni zbor Lesno-produktivne zadruge za selško dolino na Češnjici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 4. aprila 1937 v zadružnih prostorih na Češnjici. Dnevni red: 1. Poročilo pripravljalnega odbora. 2. Čitanje potrjenih pravil. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Volitev prokurista. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Sodarske zadruge za selško dolino na Češnjici, r. z. z. o. z., se vrši v nedeljo, dne 4. aprila 1937, ob 2. uri popoldne v zadružnih prostorih na Češnjici. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1936. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Gospodarske zadruge v Hočah, r. z. z. o. z., se vrši 19. marca 1937 ob 8 zjutraj v Slomškovem domu v Hočah. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1936. 3. Revizijsko poročilo. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva za Hrašče in okolico, r. z. z. o. z., se vrši dne 21. marca 1937 ob pol 10. uri v zadružnem prostoru. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem

zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice za Izlake in okolico, r. z. z. n. z., bo na belo nedeljo, dne 4. aprila, po prvi sv. maši v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje rev. poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za l. 1936. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Ježici, r. z. z. n. z., bo dne 4. aprila 1937 po drugi maši v stanovanju g. Ahlina Vinka na Ježici št. 16. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Sklepanje o računskem zaključku in bilanci. 4. Sprememba obrestne mere za vloge. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijske nabavljalne in prodajne zadruge v Križevcih, r. z. z. o. z., bo dne 4. aprila 1937 ob 8. uri v Slomškovih dvorani v Križevcih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje in odobrenje računskega zaključka za leto 1936. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Gospodarske zadruge na Koroški Beli, r. z. z. o. z., bo v nedeljo 11. aprila 1937 popoldne ob 3 v cerkveni hiši na Koroški Beli. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Potrjenje računskega zaključka za leto 1936. 5. Dopolnilna volitev dveh članov načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Ustanovni občni zbor Gradbene zadruge »Baraga« v Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil v sredo 24. marca 1937 ob 11. uri popoldne v posvetovalnici jugoslovanske tiskarne. Dnevni red: 1. Volitev načelstva. 2. Volitev nadzorstva. 3. Sklepanje o pristopnini. 4. Slučajnosti.

Redni letni občni zbor Kmetijskega gospodarskega društva v Logatecu, r. z. z. o. z., bo 4. aprila 1937 ob pol 3. uri popoldne v prostorih Društvenega doma. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Poročilo o izvršeni reviziji. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25 Din na leto, za pol leta 12.50 Din. — Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Novosti gospodarskega značaja v predlogu zadružnega zakona.

Predlog enotnega zadružnega zakona se nahaja pred Narodno skupščino in ravno zadnje dni je odbor za obravnavanje tega zakona svoje delo končal. Tako je upati, da bo predlog kmalu prišel pred plenum.

Načrt, ki je bil končno predložen Narodni skupščini, ima dolgo zgodovino in mnogo predhodnikov. Odkar se je l. 1919 osnovala Glavna zadružna zveza v Belgradu, je ves čas tudi smatrala za svojo nalogo, da dela na izenačenju zadružne zakonodaje in je zato pripravljala svoj osnutek. Ravno tako pa je tudi kmetijsko ministrstvo, ki je po srbskem naziranju resorno ministrstvo za zadružništvo sploh, imelo ves čas v vidu isto potrebo, da se mora namreč zadružna zakonodaja čimprej izenačiti v interesu uspešnejšega delovanja zadružništva.

Potreba po izenačenju pa je toliko bolj nujna, ker so ne le teritorijalno v veljavi različni zakoni za razna pravna področja, ampak veljajo različni zakoni tudi za posamezne vrste zadrug. Dočim imamo teritorijalno pet pravnih področij z različnimi zakoni, imamo še štiri posebne zakone za posamezne vrste za-

drug. Torej imamo kar 9 zadružnih zakonov poleg vrste stranskih zakonov in uredb o revizijah, o davčnih ugodnostih, o taksnih olajšavah, o poštinski prostosti itd.

Načrt, ki ga je predložilo kmetijsko ministrstvo, pomeni teritorijalno in materialno izenačenje zadružne zakonodaje za vso državo in za vse vrste zadrug. Je pa načrt, ki ga je kmetijsko ministrstvo predložilo Narodni skupščini, v bistvu načrt, izdelan od Glavne zadružne zveze. Kmetijsko ministrstvo pa je v ta načrt dalo nekaj bistvenih dopolnil, ki pa so bolj gospodarskega značaja in zadevajo poglavitno organizacijo in poslovanje zadrug in njihovih zvez. In ravno novosti gospodarskega značaja so predmet današnjega predavanja.

Prebitek.

§ 1⁽³⁾ Kot prva po redu in obenem tudi najbolj bistvena in najzanimivejša je v načrtu določba glede delitve dobička. — »Zadruga ali sploh ne deli dobička ali pa ga deli med člane po razmerju kot je kdo z zadrugo posloval.« — V eni čisto kratki določbi uveljavlja

načrt dva diametralno nasprotna principa iz zadružne ideologije. Prvi princip, da se dobiček sploh ne deli, je princip rajfajzenskega zadružništva. Po Raiffeisenovem nauku mora ves prebitok poslovanja zadruga iti v fond, ki predstavlja nedeljivo, neodtujljivo premoženje zadruga za izvrševanje zadružnega namena. Rajfajzenov zadružni fond je torej v teku let iz prebitkov poslovanja nabrano premoženje, ki mora strogo služiti le zadružnemu namenu, je torej nekaka ustanova.

§ 60⁽¹⁻³⁾ V zvezi s tem moramo opozoriti na določbo § 60, da je zbiranje rezervnega zaklada obvezno, in sicer mora v rezervni zaklad najmanj petina vsakoletnega prebitka, ako pravila ne določajo večjega dela. Drugi princip, da se dobiček deli med člane po razmerju poslovanja, pa je princip rohdalskih pionirjev, na podlagi katerega je angleško konsumno zadružništvo postalo najmočnejše na svetu. In to načelo rohdalskih pionirjev si je privzelo kot vodilno načelo konsumno zadružništvo v vseh državah. Rohdalski pionirji so zahtevali od članov zadruga zadružno zvestobo z obljubo, da bo za svojo zvestobo vsak zadrugar plačan. Čim več bo z zadrugo posloval, tem višja bo nagrada za zadružno zvestobo. Tu so bili torej jaki materialni motivi, ki so člana navajali, da je po možnosti vse kupoval v zadrugi zato, da je bil v večji meri deležen dobička.

Če smo rekli, da sta ti dve načeli med seboj diametralno nasprotni, sta pa ravno tako diametralno nasprotni tretjemu načelu, ki ga je načrt zakona izključil, da bi se namreč dobiček delil po višini vplačanih deležev. To tretje načelo bi pomenilo — po besedah srb-

skih zadrugarjev — uveljavljenje kapitalističnega principa v zadružništvu in zato načrt zakona dopušča glede dobička le dve možnosti, tretjo, to je delitev po višini vplačanih deležev pa izključuje. Uspeh zadružnega poslovanja ni odvisen od kapitala, dasi je tudi kapital potreben za uspeh, ampak od skupnega dela članov, od njih kooperacije. Pravično je torej, da za delitev prebitka ni merodajen deležni kapital članov, ampak obseg njihovega poslovanja z zadrugo. V določbi načrta glede dobička imamo torej uzakonjena načela zadružne ideologije, ki hoče podčrtati razliko zadruga kot socialnega podjetja napram kapitalističnemu podjetju, ki meri le na dobiček poedinca.

Obrestovanje deležev.

§ 1⁽⁴⁾ V zvezi z ravnokar povedanim nam bo razumljiva nadaljnja določba, da se obrestovanju deležev postavlja meja z višino kakor je eskontna obrestna mera Narodne banke. — »Na poslovne deleže more zadruga, ako je poslovni prebitok, plačati obresti največ do višine eskontne mere Nar. banke; če zadruga sprejema hranilne vloge, obresti na deleže ne morejo biti večje kot obresti na hranilne vloge; v nobenem slučaju obresti na deleže ne morejo biti višje kot 6%.« — Odklanjajoč visoke dividende, ki so nekako merilo za kvaliteto poslovanja kapitalističnih podjetij, postavlja načrt zadružnega zakona glede obrestovanja deležev kar tri meje: eskontna obrestna mera Narodne banke, obrestovanje hranilnih vlog, toda ne po eni, ne po drugi meri ne smejo obresti presegati 6%. Zadružništvo se zaveda, da so deleži zlasti pri produktivnih zadrugah pogoj, da more

zadruga začeti poslovati. Čim večji deleži, tem lažje bo zadruga obvladovala težkoče glede investicij in naprav za obrat in tem manj ji bo treba izposojenega obratnega kapitala. Zato deležnega kapitala ni kazalo odbijati s tem, da bi se zahtevalo, da se mora deležni kapital odreči vsakim obrestim. Na drugi strani pa se je bilo treba zavarovati pred očitkom kapitalističnih dividend. In tako je načrt zakona ubral neko srednjo pot in postavil s 6% gornjo mejo za obrestovanje deležev, ako bi kdaj bila eskontna obrestna mera Narodne banke ali obrestovanje hranilnih vlog višje od 6%. Kapitalističnemu principu so torej zaprta vrata s tremi ključavnicami. Praktično važnost ima ta določba, kot omenjeno, predvsem za produktivne zadruge, ki morajo redoma biti osnovane s čim višjo deležno glavnico. Pri kreditnih zadrugah z neomejeno zavezo in pri nabavno-prodajnih zadrugah to ni važno, ker deležna glavnica igra čisto podrejeno vlogo in so deleži običajno zelo nizki, toliko da se ugotovi zahtevi zakona glede plačila deležev in da je en znak in dokaz več, da je kdo postal član dotične zadruge. Pri Schultze-Delitsch-evem sistemu igra deležna glavnica kot lastni obratni kapital veliko vlogo. Toda kreditnih zadrug po vzorcu Schultze-Delitsch-evih ljudskih bank nimamo, ker se niso mogle udomaćiti.

Prepoved tantijem.

§ 1⁽⁵⁾ Imamo še tretjo določbo, ki naj služi v obrambo socialnega značaja zadruge: »Zadruga ne daje tantijem članom upravnega in nadzornega odbora in svojega rezervnega zaklada ne more v nobenem slučaju deliti med člane.« Za kapitalistično družabno podjetje običajne

so tantijeme članov uprave, to je posebna že v statutu določena nagrada za funkcionarje, ki se ravna po višini doseženega čistega dobička. Poleg dividend so tudi tantijeme karakteristična in najbolj nepriljubljena, zato tudi najbolj napadana lastnost kapitalističnih družb. Zato so seveda avtorji načrta smatrali za svojo dolžnost, da zadruge že v zakonu obvarujejo tega kapitalističnega madeža.

Prepoved tantijem, določila glede delitve dobička po razmerju, poslovanja, oziroma dodelitve dobička rezervnemu fondu in določilo glede obrestovanja deležev, vse to za zadruge ni novo, temveč je v glavnem vse to že doslej veljalo, samo s to razliko, da je te pogoje doslej morala zadruga izpolnjevati, če je hotela uživati taksne ugodnosti in prostost družbenega davka, da so bile te stvari torej normirane v davčni in taksni zakonodaji, ne pa v združnem zakonu samem. Te določbe so v združnem življenju v naši državi postale v mišljenju združnikov, pa tudi v mišljenju finančnih oblasti toliko važne za pravo nekapitalistično združništvo, da so jih avtorji združnega zakona postavili na čelo zakona v § 1. med splošne določbe, ki dajejo skupno vzeto širšo definicijo, kaj je gosp. zadruga.

Ravno glede tantijem moramo še pripomniti, da je tudi tu v združnem zakonu zmagala združna ideologija in sicer Raiffeisen-ovo načelo, da so dolžnosti združnih upraviteljev (članov načelstva in nadzorstva) neplačane častne službe. Seveda je načelo izraženo v negativni obliki, da kot plačilo upraviteljev izključuje tantijeme — označba nagrad upraviteljev v kapitalističnih družbah.

Poslovanje s člani.

§ 1⁽⁶⁾ Izredno močno pa poudari načrt kot bistveno oznako zadruga poslovanje s člani: »Zadruga posluje samo s svojimi člani in s svojo poslovno zvezo.« — Tudi ta določba za združno prakso ni nova, ker je tudi to že pogoj za prostost družbenega davka po veljavni davčni zakonodaji. Sicer bi bilo misliti, da je nekaj samo po sebi umevnega, da zadruga posluje s svojimi člani. Iz kakšnih razlogov je privzel načrt to določbo kot bistveno oznako zadruga? Zakon o pridobitnih in gospodarskih združenjih iz l. 1873 ne govori o poslovanju s člani, temveč pravi, da zadruga pospešuje pridobitnost in gospodarstvo svojih članov s skupnim poslovanjem. Toda če pogledamo združno prakso, vidimo celo vrsto združenj, kjer ni skupnega poslovanja članov, združenja torej, ki se glede poslovanja ne razlikujejo od nezdružnih trgovskih, obrtnih ali industrijskih podjetij, ki torej poslujejo svobodno, nevezano.

Kljub temu moramo reči, da so pa vendar pri nas redki slučajji, da bi se združna oblika izrabljala v to, da potom nje dosegajo dobiček poedinci, kakor potom trgovske družbe. Številne zadruga pri nas, ki ne držijo zakonske določbe o skupnem poslovanju, so ustanove s kulturnimi, socialnimi, nacionalnimi ali humanitarnimi cilji in je zadruga samo tista pravna oblika, v kateri te vrste ustanove vršijo svoje gospodarske naloge. Tako imamo v združni obliki tiskarniška podjetja, celo največja, knjigarne, založništva, stavbene zadruga za zgradbe domov ali za zgradbe stanovanj, ljudske kuhinje itd. Te vrste zadruga, ki so ravno v dravski banovini

dosti številne, ter za kulturne, socialne, nacionalne in humanitarne namene veliko dosežejo, bodo z ravnokar navedeno določbo o poslovanju s člani močno zadete. Morale se bodo ali preurediti v nezdružno obliko ali pa se prilagoditi določbam novega zakona v roku, ki je v zakonu samem predviden.

Čvrst račun.

§ 1⁽⁷⁾ Največ kritike s strani združnikov pa je doživela sledeča določba v načrtu: »Zadruga za skupno predelavo in prodajo proizvodov svojih članov ne morejo teh proizvodov prevzemati na čvrst račun.« — Zakon stopa tu na področje združnega poslovanja in hoče predpisati tehnično stran, kako naj zadruga za predelavo in vnovčevanje prevzemajo proizvode svojih članov, in izključuje prevzemanje na čvrst račun. Zdi se, da je zakon s to določbo šel predaleč. Tako bo ta določba naša jugoslovanska posebnost, ker je nima doslej še noben združni zakon in tudi združna ideologija je ni postavila kot splošno veljavno načelo. To je pa obenem novost, ki globoko posega v združno poslovanje. Kaj hoče s tem zakon doseči in kaj preprečiti? Nakup z namenom preprodaje je absolutni trgovski posel in kot tak zvezan z rizikom. Nasprotno od prevzema na čvrst račun je prevzem v komisijsko vnovčenje, s katerim pa ni zvezan riziko. Zakon hoče torej tu zadruga razbremeniti od rizika. Če zadruga prevzema od članov pridelke na čvrst račun in jih vnovči z izgubo, zadene ta izguba vse člane, čeprav je mogoče zadruga prevzela pridelke samo od nekaterih članov. Če zadruga za čvrst račun prevzete pridelke vnovči z dobičkom, gre ta dobiček zopet v prid vsem

članom, čeprav so le nekateri izmed njih prodali svoje proizvode zadrugi in ji omogočili dobiček. Toda ne zaradi dobička, temveč predvsem zaradi mogoče izgube hoče zakonodavec obvarovati zadružnike pred škodo. Zadružna praksa je pokazala, da nastane često škoda iz tega, da zadruga preplača gotovim članom, najraje seveda odbornikom, njihove proizvode, ki jih more seveda zaradi tega vnovčiti le z izgubo.

To so razlogi, zaradi katerih načrt izključuje v poslovanju zadrug prevzemanje proizvodov od zadružnikov na čvrst račun. Avtorji te določbe trdijo, da so v tej točki zadruga trpele mnogo škode in da je le-to bilo merodajno, da so uvrstili to določbo med splošne določbe zakona. Pri zadružništvu v dravski banovini so bili tudi taki slučaji, a zelo redki. Tehten je ugovor zadružnikov, da taka določba utesnjuje poslovanje zadruga in jo dela napram trgovcu manj konkurenčno. Prav tako je pravilno tudi, da se vsaka stvar da zlorabiti in da tudi s to določbo zlorabe v zadružni obliki ne bodo izključene. Pri dirigiranem gospodarstvu, ki se vedno bolj uveljavlja, prihajajo zadružne ustanove do izvoza kmetijskih proizvo-

dov. Plačilo sledi v kliringu in pogosto mine mnogo časa, preden zadružna ustanova prejme plačilo. Kmet pa seveda ne more tako dolgo čakati na plačilo. Pripomniti moramo še to, da se v vsakem trgovskem poslovanju dobiček in izguba v poslih največkrat izravnavajo. Zakaj to ne bi bilo tudi veljavno za zadruga? Prebitek poslovanja pri zadrugah pa se deli, v kolikor ne gre v rezervni zaklad, itak med zadrugarje in sicer po določilu načrta kot smo slišali po razmerju, koliko je kdo z zadrugo posloval. — Praktično vzeto bi strogo izvajanje te določbe vodilo do tega, da bi bile zadruga od vnovčevanja mnogih kmetijskih proizvodov izključene, prekupčevalci pa bi dobili svobodno roko. Zato je razumljivo, da je zadružništvo dalo enodušen odpor proti tej določbi, ki se po nepotrebnem meša v tehnično stran zadružnega poslovanja. — Pri tem moramo opozoriti še na eno dejstvo. Pri nekaterih vrstah zadrug je samo po sebi prišlo do tega, da zadruga prevzema proizvode od članov le v komisijo in obračunava s člani potem, ko je pridelke, oziroma izdelke vnovčila. To je redno slučaj pri mlekarskih zadrugah.

(Dalje prihodnjič)

Slovensko zadružno gibanje v letu 1936.

Na področju trgovskih sodišč v Ljubljani, Novem mestu, Celju in Mariboru je bilo lansko leto ustanovljenih vsega skupaj 52 novih gospodarskih zadrug, dočim jih je bilo l. 1935 na novo osnovanih 48.

I. Največ novih zadrug je bilo osnovanih na področju trgovskega sodišča v Ljubljani, namreč 26. Od tega števila

jih odpade na mesto Ljubljano 12, in se je torej tudi lani kakor prejšnja leta pokazalo, da rastejo zadruga v Ljubljani kakor gobe po dežju, toda dostikrat brez pravega prevdarka in brez prave potrebe. Da je ta sodba pravilna, se vidi najbolj iz dejstva, da je bilo od početka do konca leta 1936 v Ljubljani ustanovljenih 46 kreditnih in 229 ne-

kreditnih zadrug, skupaj 275 zadrug. Izmed 46 ljubljanskih kreditnih zadrug je bilo do sedaj izbranih 15, v likvidaciji so 3, precejšen del še ostalih so pa le organizacije na papirju; izmed 229 nekreditnih je bilo do sedaj 82 izbranih, 14 jih je pa v likvidaciji, od ostalih jih pa tudi mnogo sploh nič ne deluje.

V okolišu okrožnega sodišča v Novem mestu sta bili osnovani samo dve novi zadrugi, v Celju 5, v Mariboru 17.

II. Po svojem namenu pripadajo nove zadruge sledečim skupinam: 6 kreditnih, 1 mlekarska, 1 živinorejska, 1 pašniška, 1 kmetijsko-strojna, 3 združne elektrarne, 2 vodovodni, 2 vinarski, 7 konsumnih, 1 tiskovna, 11 gradbenih, 4 obrtne in 12 raznih drugih. Med novimi kreditnimi zadrugami navajamo kot kuriozum, da je bila ustanovljena ena, ki se imenuje »Slovenski grudi pomoč, kreditni fond za razdolžitve slovenskega kmeta«. Deleži so po 100 Din. V načelstvu je 5 železniških uradnikov in par zasebnih uradnikov, ki upajo s to ogromno deležno glavnico z lahkoto rešiti preprosto vprašanje razdolžitve slovenskega kmeta!

Kakor kažejo gorenje številke, se je kmečkih produktivnih zadrug lani osnovalo prav malo. Največje število novih zadrug izkazuje skupina gradbenih zadrug, namreč 11. Večinoma so to zadruge za zgradbo raznih društvenih domov. V okolišu okrožnega sodišča v Ljubljani je bilo osnovanih 7 takih zadrug, v Celju 1, v Mariboru 3.

III. V likvidacijo je lansko leto stopilo 31 zadrug, torej 10 več kako leta 1935. V okolišu trgovskega sodišča v Ljubljani je likvidiralo 10 zadrug, v Nov. mestu 1, v Celju 10, v Mariboru 10. Zadruge, ki so likvidirale, pripadajo

sledečim skupinam: kreditne 3, mlekar-ske 3, živinorejske 3, pašniške 5, združna elektrarna 1, perutninarska 1, nabavne in konsumne 2, tiskovna 1, gradbene 5, obrtne 3 in 4 razne druge.

IV. Konkurz ni bil lani otvorjen pri nobeni zadrugi.

V. Izbranih iz združnega registra je bilo lansko leto vsega skupaj 22 zadrug in sicer pri trgovskem sodišču v Ljubljani 15, v Celju 3 in v Mariboru 4.

Med izbranimi zadrugami je 1 kreditna, 2 živinorejski, 4 pašniške, 1 kmetijsko-strojna, 1 združna elektrarna, 1 vodovodna, 1 konsumna, 3 gradbene, 3 obrtne in 5 iz skupine raznih. Kot vzrok prestanka se v 6 slučajih v objavah v Službenem listu navaja, da zadruga sploh ni pričela poslovati.

Po svetovni vojni kaže gibanje združništva v dravski banovini naslednjo sliko:

Leto	Vpisi novih zadrug	Likvid.	Konkurzi	Izbrisi
1919	50	20	—	9
1920	110	23	—	17
1921	74	35	—	21
1922	52	21	—	25
1923	43	23	—	31
1924	58	31	—	20
1925	51	27	2	16
1926	81	30	3	32
1927	46	28	3	27
1928	66	30	2	27
1929	80	19	2	46
1930	81	27	1	32
1931	288	27	1	10
1932	71	25	4	23
1933	53	25	3	13
1934	45	26	2	22
1935	48	21	—	27
1936	52	31	—	22
Skupaj	1349	469	23	420

Sestava računskih zaključkov za leto 1936 in kmečki dolgovi.

Kmečki dolžniki pri naših zadrugah so z dnem 25. oktobra 1936 prestali biti dolžniki le-teh. Po tem dnevu ima te dolgove pravico izterjavati le PAB. Ta sprememba pa mora seveda priti tudi knjižno do izraza ter bo moral računski zaključek za l. 1936 z dne 31. decembra 1936 izkazovati že vse te spremembe.

Kako?

Iz prometa v računskem zaključku in po knjigah mora biti razvidno, da so kmetje-dolžniki vrnili svoje dolgove in plačali tudi vse zaostale obresti do 25. septembra 1936.

Razvidno pa mora biti tudi, da je zadruga delno protivrednost teh dolgov naložila pri PAB, da ima nekaj terjati od države in da mora sama v okviru dejanskih rezerv nekaj odpisati.

Od PAB bo zadruga dobila povrnjeno 50% na kapital in vse neplačane obresti do 25. septembra 1936, zmanjšane za predplačane obresti preko 25. septembra 1936, za kar bo odobrena na posebnem tekočem računu.

Od države bo zadruga potom PAB dobila za 25% znižbo na kapital bone, ki jih bo knjižila na drugem računu. Ta znesek se zviša za toliko, kolikor ima zadruga premalo lastnih rezerv za kritje ostalih 25%.

Ti podatki se knjižijo v skupnih zneskih na podlagi izpiskov.

Da dobi za ta knjiženja potrebne podatke, je treba:

1. Obračunati po posameznih seznamih vse kmečke dolžnike.

2. Napraviti izpiske kmečkih posojil:

A) na podlagi knjig;

B) na podlagi posameznih seznamov (obračunov).

Po podatkih iz izpiskov A) na podlagi knjig dobimo skupne zneske za knjiženje prejemkov:

vrnjena posojila (kapital po stanju 25. septembra 1936);

plačane obresti (znesek neplačanih obresti do 25. septembra 1936, odštevši predplačane obresti preko 25. septembra 1936.

Po podatkih iz izpiskov B) na podlagi posameznih seznamov (obračunov) knjižimo podizdatke: naložbo pri PAB (50% dolga in obresti ter stroške), odštevši predplačane obresti;

dolg države (25% dolga ali več);

prispevek zadruge (25% ali manj).

Ker so mogoče razlike med končnim zneskom posameznega dolga po izpiskih A) ter pripadajočimi zaostalimi obrestmi napram »znesku neznižanega dolga z dne 25. septembra 1936« po izpisku B), se eventualne razlike knjižijo skupno v izgubo ali dobiček.

To so splošna načelna navodila za obravnavanje kmečkih dolgov pri sestavi računskih zaključkov za l. 1936.

Sestava izpiskov posojil.

Izpiski posojil A) na podlagi knjig na dosedanjih tiskovinah imajo naslednje rubrike:

A) 1. Stanje dolga 1. januarja 1936 (prenos iz 31. decembra 1935);

A) 2. Vrnjena posojila v letu 1936 (do 25. septembra 1936);

A) 3. Stanje dolga 25. septembra 1936;

A) 4. Plačane obresti (ki smo jih upoštevali v posameznih seznamih);

A) 5. Zaostale obresti in stroški (iz posameznega seznama za odgovarjajočo dobo);

A) 6. Predplačane obresti (ki so plačane preko 25. septembra 1936).

Vsote A) 3 in A) 5 odštevši A) 6 dajo »Znesek neznižanega dolga« 25. septembra 1936 B) 1.

Izpiski posojil (istih) B) na podlagi posameznih seznamov na dosedanjih tiskovinah (spremeni se besedilo rubrik) bi naj vsebovali naslednje rubrike:

B) 1. »Znesek neznižanega dolga 25. septembra 1936«, odštevši eventualne predplačane obresti;

B) 2. 50% odpis dolžniku na kapital;

B) 3. 25% prispevek države (ki ga ta plača za kmeta);

B) 4. 25% prispevek zadruga (tudi pri onih z dolgom nad 25.000 Din);

B) 5. Naložba pri PAB (to je 50% dolga v vsakem slučaju, kakor pod B) 2 in vse neplačane obresti in upra-

vičeni stroški, zmanjšani za eventualne predplačane obresti).

NB. Odpis v višini 50% na kapital se izvrši pri vseh posojilih, tudi onih nad 25.000 Din z dne 20. aprila 1932. Odpíše se vedno od manjšega zneska obračuna med 3. in 4. točko.

Vsota B) 5 in B) 4 in B) 3 je enaka »Znesku neznižanega dolga« 25. 9. 1936 B) 1.

Znesek neplačanih obresti in stroškov je podrobno razviden iz zbiralne pole.

Če zadruga nima toliko rezerv in deležev, da bi mogla odpisati 25% dolga, se za manjkajočo vsoto zviša prispevek države in se to v izpisku B) pri rubrikah B) 3 in B) 4 označi.

Obresti naložbe pri PAB in državi.

Na vsoti pod B) 5 (Naložba pri PAB) in B) 3 (Prispevek države) se računajo 3% obresti za 95 dni in vstavijo kot samostojna postavka pod aktiva v bilanci s 3% obresti PAB do 31. decembra 1936.

Vsaka zadruga pa naj napravi izpiske na podlagi knjig in obračunov (posameznih seznamov) še preje, nego odda obračune PAB.

Kmetijske zbornice.

Dne 1. marca 1937 je stopila v veljavo uredba o kmetijskih zbornicah v obliki, kakor jo je sprejel ministrski svet na svoji seji dne 21. januarja t. l.

Borba za kmetijske zbornice se je vodila že dolgo let nazaj. Bilo je izdelanih več tozadevnih načrtov, od katerih pa ni bilo nobenemu usojeno, da bi za-

dobil pravomočnost. Toda javnost je vedno in vedno zahtevala kmetijske zbornice in zlasti iz vrst kmetovalcev so se vedno čuli glasovi, ki so poudarjali potrebo osnovanja kmetijskih zbornic in kazali na praznino, ki obstoji v organizaciji našega gospodarskega življenja zaradi pomanjkanja teh ustanov.

Sedanja vlada je z označeno uredbo podala nov dokaz, da obrača posebno pozornost kmečkemu stanu, ki je najbolj mnogoštevilčen. Kmetijske zbornice pomenjajo osnovo za vsako organiziranje kmetovalcev, bodisi v gospodarskem, bodisi v socialnem pravcu. Osnovo pomenijo zato, ker obsega sistem kmetijskih zbornic ves kmečki stan v državi in se njihovo delo ne razteza samo na pospeševanje kmetijstva, ampak vsebuje tudi obrambo kmečkih koristi. Zaščita kmetijstva je na vsak način potrebna v taki agrarni državi kakor je naša.

Kmetijske zbornice bodo lahko služile tudi kot izhodišče za snovanje drugih kmečkih organizacij, ki jim je namen zboljšanje razmer v kmetijstvu ter predelava in prodajanje kmečkih proizvodov. Tudi v drugih državah so kmetijske zbornice napravile v tem oziru marsikaj koristnega. Če bo vodstvo zbornic v sposobnih rokah, smemo tudi pri nas pričakovati, da bodo njihova prizadevanja in pobude koristne za težnje kmečkega stanu.

Načrt uredbe o kmetijskih zbornicah je sestavljala posebna komisija, v kateri so bili predstavniki kmetijskega ministrstva, združenja jugoslovanskih agronomov in glavne združene zveze.

O kmetijskih zbornicah se je izrazil minister za kmetijstvo: »Ustanovile se bodo kmetijske zbornice, ki naj proučujejo vsa vprašanja, ki so v zvezi s kmetijstvom in razne s tem povezane pojave. Zbornice naj podajajo svoje predloge pristojnim faktorjem in dajejo strokovna mnenja o vseh spornih vprašanjih, naj prevzemajo inicijativo o raznih akcijah za pospeševanje kmetijstva, prirejanje razstav itd. Z eno be-

sedo, te zbornice ne bodo imele nobene pravice manj kakor jih imajo ostale zbornice. Vsi gospodarski krogi v naši državi so namreč že dobili svoje zbornice, samo kmetijstvo ni imelo doslej takega svojega predstavništva. Iz teh razlogov so bili pogostokrat interesi kmetijstva in kmetovalcev zapostavljeni, ker so ostali gospodarski krogi, organizirani v svojih zbornicah, mogli močnejše in hitreje tako v javnosti kakor tudi pred državnimi in samoupravnimi oblastmi braniti svoje interese in izkoristiti vsak ugoden moment. Razumljivo je, da so v takem položaju interesi kmetijskega stanu, čeprav je najbolj številčen v državi, pogostokrat bili potisnjeni v ozadje in morda kdaj celo zanemarjeni. Po osnovanju kmetijskih zbornic se to ne bo moglo več dogajati, ker bo mogoče vedno čuti tudi glas kmetijstva.«

Sedanja uredba o kmetijskih zbornicah se precej razlikuje od prejšnjih načrtov. Tako po novi uredbi ni več obvezno, da bi se v Belgradu osnovala zveza kmetijskih zbornic, ampak je to prepuščeno svobodno odločitvi banovinskih kmetijskih zbornic. Po uredbi je določena po ena zbornica za vsako banovino, toda je obenem dana možnost, da se več zbornic spoji v eno.

Zbornice so javnopravne ustanove, ki imajo lahko svojo imovino. Vsaka zbornica dobi statut in poseben pravilnik.

Naloge zbornic.

Poleg naprej navedenih nalog lahko zbornice vršijo tudi druge posle, ki so jim poverjeni ali jim bodo poverjeni s posameznimi zakoni, uredbami in pravilniki. Posebno pa so naloge zbornic:

1. da zastopajo, ščitijo in pospešujejo interese kmetijstva;

2. da proučujejo iz lastne pobude ali na zahtevo državnih ali samoupravnih oblasti vprašanja, ki se nanašajo na vse panoge kmetijstva, da spremljajo pojave kmetijskega in gospodarskega življenja sploh in da ocenijo njih učinek tako na kmetijstvo kot na vse gospodarstvo svojega področja;

3. da v teh vprašanjih predlagajo pristojnim državnim in samoupravnim oblastvom svoja mnenja in predloge;

4. da dajo svoje mnenje o načrtih zakonov, uredb in pravilnikov, ki morejo biti pomembni za kmetijstvo in gospodarstvo sploh;

5. da zbirajo in obdelujejo statistične podatke o stanju kmetijstva na svojem področju in da jih s svojimi opažanji sporočajo pristojnim oblastem;

6. da vodijo zbornik (uzanc) običajev v prometu kmetijskih proizvodov na svojem področju;

7. da izdajajo kmetovalcem svojega področja potrdila ali svedočbe pri uvozu predmetov za svoje potrebe, ki uživajo ugodnosti ali oprostitev od carin, prevoznih stroškov in dajatev kakor tudi potrdil, katere državna ali samoupravna oblastva zahtevajo od pripadnikov zbornice po okolišnih iz pristojnosti zbornice.

8. da snujejo, vzdržujejo in upravljajo ali sodelujejo pri osnovanju, vzdrževanju in upravi ustanov, zavodov in razstav za pospeševanje vseh kmetijskih panog in ustanov za vzgojo svojih pripadnikov in kmetijske mladine kakor tudi pri ustanovah splošne koristi;

9. da na zahtevo strank ali oblasti predlagajo večake in strokovnjake za strokovna mnenja;

10. da prirejajo ankete kmetovalcev s svojega področja zaradi proučevanj vprašanj kmetijstva in splošne gospodarske narave;

11. da predlagajo oblastem predstavitve in pritožbe zaradi zaščite kmetijstva in gospodarstva sploh;

12. da sodelujejo z gospodarskimi in drugimi zbornicami ter sličnimi ustanovami v državi zaradi zaščite in pospeševanja kmetijstva;

13. da po odnosnih predpisih pošiljajo svoje delegate v stalne inčasne odbore, v komisije, svete ali slične ustanove;

14. da kmetijskemu ministru in pristojnemu banu predlagajo letna poročila o svojem delu in stanju kmetijstva ter gospodarstva svojega področja sploh.

Odnos do oblastev.

Oblastva morajo dajati zbornicam za njih delo potrebne podatke, morejo pa jim dati v izjavo tudi razne načrte zakonov, pravilnikov in uredb. Imajo pa zbornice tudi pravico, da se naravnost obračajo do oblastev v vprašanjih svojega delokroga. Organizacije na področju zbornice (zadruga, društva, združenja itd.) morajo dati zbornicam vsa zahtevana pojasnila in podatke.

Kdo je član zbornice?

Uredba pravi, da so pripadniki zbornice:

Posestniki kmetijskih in gozdnih posestev, ki so obvezani plačevati zemljario, zakupniki in uživalci kmetijskega in gozdnega posestva, živinorejci, čebelarji, ribiči in podobno, če jim je kmetijstvo glavni poklic in če svoje pripadništvo zbornici sami prijavijo.

Pravice članov zbornice so, da se

koristijo z vsemi zborničnimi ustanovami, da zahtevajo potrdila za svoje potrebe, da dobe od zbornic podatke za svoje delo, da predlagajo svoje predloge zbornici. Dolžnost pa imajo tudi, da dajejo zbornici vse zahtevane podatke za delo zbornice, da plačajo doklado za zbornice ter zbornične takse, v kolikor kot siromaki niso slednjega oproščeni.

Kmetijske zbornice morejo imeti tudi dopisne in častne člane.

Zbornični organi so: zbornični svet, izvršilni svet, izvršilni odbor, nadzorstveni odbor, disciplinski odbor, stalni ali specialni strokovni odbori, predsedništvo ter končno zbornični urad in njegove ekspoziture.

Zbornični svet.

Zbornični svet pozna tri vrste članov: voljene, delegirane in kooptirane. Voljenih članov pride na vsak okraj po eden. Vsak okraj torej voli 1 svetnika in 1 namestnika na 6 let. Po prvih treh letih se izloči polovica svetnikov z žrebom.

Delegirane člane odreja revizijske zveze kmetijskih zadrug, centrale kmetijskih (gospodarskih) društev, združenja agronomov, gozdarjev, veterinarjev in kmetijskih strokovnjakov kakor tudi organizacije vodnih zadrug. Delegirani člani imajo iste pravice kot voljeni.

Centrale kmetijskih društev imajo pravico delegiranja, če imajo v svojem članstvu najmanj 50 podružnic. Mandat delegiranih svetnikov traja toliko časa, dokler ga organizacija ne odpokliče.

Posebna vrsta članov sveta so strokovnjaki za gospodarska vprašanja, katerih se sme kooptirati največ 10, imajo pa ti samo posvetovalen glas.

Čl. 12. odreja pravice in dolžnosti zborničnih svetnikov, dolžnost je častna.

Kdo sme biti izvoljen.

Za člana zborničnega sveta sme biti izvoljen vsak pripadnik zbornice, samo da je naš državljan, pa da izpolnjuje tele pogoje:

da mu je kmetijstvo ali gozdarstvo glavni poklic in da stanuje na zborničnem področju najmanj tri zadnja leta, da je prekoračil 25 let, da je pismen, da ni uradnik, da ni pripadnik druge zbornice, da ne vodi z zbornico nobene sodne pravde, niti da stoji v kakšni zasebnopravni obveznosti napram zbornici, da ni bil obsojen na robijo ali zapor ali na strogi zapor več kot eno leto, dokler se mu ne povrnejo pravice, da ni bil obsojen na izgubo državljanskih pravic, da ni niti v konkurzu niti pod kuratelo. Pripadnik zbornice more svojo aktivno in pasivno volilno pravico prenesti na svojega potomca, ki dela na očetovem posestvu.

Volitve odreja ban, objavljene pa morajo biti najmanj dva meseca prej v uradnem listu, odnosno pri občinah. Svetnike voli v vsakem okraju volilno telo 50 oseb. Mestne občine spadajo v oni volilni okraj, na katerega področju se nahajajo.

Voli se pa takole:

Občinski odbor (mestni svet) izvoli iz vrst članov dotične občine toliko volivcev, kolikor jih na dotično občino pripada sorazmerno skupnemu katastrskemu čistemu dohodku napram skupnemu katastrskemu čistemu dohodku vsega okraja vključno tudi mestne občine. Občinam, ki ne bi imele polnega količnika, se dodeli 1 volivec, ostalo

število volivcev pa se razdeli na druge občine sorazmerno njih katastrskemu čistemu dohodku.

Volivne može za volitve zborničnega sveta izvoli občinski odbor najmanj 30 dni pred rokom volitev za zbornični svet. Volitve za okraj pa se vrše na okrajnih načelstvih v zgradbah, katere odredi predsednik dotične občine, kjer je okrajno glavarstvo. Te volitve so tajne z listki. Volitve se vrše po kandidatnih listah, katere mora podpisati najmanj 10 volivcev dotičnega okraja. Izročiti se morajo tudi izjave kandidatov, da pristajajo na izvolitev. Glasuje se od 10 do 12. Volitvam prisostvuje seveda predstavnik vložene kandidatne liste. Če pri volitvah dobita na primer dve listi enako število glasov, se morajo vršiti ožje volitve. Če pa tudi te ne dajo večine, potem določi žreb, katerega vlečejo predstavniki obeh list.

Proti nepravilnosti volitev je možna pritožba upravnemu sodišču v 8 dneh od dneva volitev, katero pa je izročiti potem okr. sodišča. Če ni pritožbe, potem okr. sodišče izda izvoljenemu takoj potrdilo o izvolitvi.

Uredba nato natančno določa pristojnost zborničnega sveta, izvršilnega odbora, nadzorstva in drugih odborov ter predstavnštva.

Zbornični urad

vodi glavni tajnik zbornice, ki mora imeti fakultetno izobrazbo. Zbornični svet bo predpisal s pravilnikom pravice in dolžnosti zborničnega osebja. Vsaka zbornica mora osnovati tudi pokojninski sklad za svoje nameščence, v katerega gre najmanj 5% letnih dohodkov zbornice. Zbornice morejo osnovati tudi razsodišča.

Kritje zborničnih stroškov.

Zbornice lahko pobirajo do 5% doklade na osnovni davek zemljarine, v nekaterih slučajih pa lahko predpišejo tudi na pridobnino. Doklada ne sme biti večja kot 5%, odreja jo zbornični svet. pobira jih pa davkarija.

Nadzorstvo

ima ban, vrhovno nadzorstvo pa kmetijski minister. Ban more pri vsaki zbornici postaviti svojega posebnega delegata, ki prisostvuje sejam sveta in izvršilnega odbora. Ta delegat lahko razveljavi odloke, za katere smatra, da so protivni zakonu itd. Kmetijski minister more razpustiti zbornični svet, če ugotovi, da dela svet proti zakonu in zakonskim predpisom in proti predpisom statutov in pravilnika zbornice, ali če je zbornični svet za delo nesposoben. Minister lahko postavi tedaj komisarja, ki vodi tekoče posle, razpisati pa mora v 6 mesecih volitve.

Zbornice lahko ustanove zvezo zbornic v Belgradu, imajo pa lahko tudi sestanke, konference in kongrese, za kar mora pa veljati poseben pravilnik.

Rok za prve volitve odredi kmetijski minister v sporazumu s predsednikom vlade za vsako banovinsko zbornico posebej. Ban pa skliče po volitvah mesec dni prvi sestanek zborničnega sveta, odredi svojega uradnika, ki bo kot komisar izvršil vse predpriprave in vodil prvo sejo, dokler se svet z večino glasov ne konstituiral. Ko pristojna oblast potrdi statut zbornice, ki ga sestavi začasna uprava, se vrši končnoveljavno konstituiranje sveta.

Za prve stroške posodi zbornici potrebne vsote ban, katere pa morajo zbornice potem vrniti.

Kreditne zadruge — koncesionirani obrti?

V 7. točki § 60 obrtnega zakona so kot koncesionirani obrti, ki se smejo izvrševati le na podlagi posebne oblastvene dovolitve, naštetih »bančni, menjalški in zavarovalni posli«.

V ministrstvu trgovine in industrije so sedaj iztuhtali, da opravljajo tudi vse kreditne zadruge brez izjeme bančne posle, da jih je torej smatrati za bančna podjetja in da je v tem smislu treba, da si kreditne zadruge pridobe posebno oblastveno dovoljenje (koncesijo) za izvrševanje bančnega obrta.

K številnim težavam, ki jih imajo posojilnice, naj se sedaj pridruži še nadaljnja sitnost, da bi si morale pridobivati koncesijo, nastavljati usposobljene poslovodje itd.

Ministrstvo trgovine in industrije je namreč poslalo kmetijskemu ministrstvu sledeči dopis:

»To ministrstvo je že ponovno izreklo svoje gledišče, da morajo kreditne zadruge, ki poslujejo pod pogoji § 1, odst. 3. obrtnega zakona, v smislu predpisa § 61, odst. 5. istega zakona imeti za svoje delovanje dovolitev (koncesijo) po predpisih tega zakona. Posli, ki se z njimi bavijo kreditne zadruge, spadajo brez dvoma med bančne posle, čeprav izvršujejo te posle pod drugačnimi pogoji nego ostali kreditni zavodi in samo za omejen krog interesentov. Gospodarske zadruge so izvzete iz odredb obrtnega zakona samo zavoljo samega subjekta, t. j. zavoljo oseb, za katere izvršuje zadruga svoje posle. Tako postavlja tudi obrtni zakon pri največjem številu obrtov težišče na subjekt in čim le-ta izpolni vse zakonske pogoje za samostojno

izvrševanje dotičnega obrta, se mu mora po pravilu izdati dovolitev. Neko malo število obrtov je izvzeto od tega pravila, in sicer zavoljo važnosti teh obrtov za obče interese, za gospodarske interese vse države ali večjih področij, zavoljo potreb kakega mesta ali kraja, odnosno zavoljo tega, ker izvrševanje teh obrtov na kakršenkoli način posega v interese širokih krogov državljanov. Med take obrte spadajo tudi bančni obrti, med katere je zopet treba prištevati vse one obrte in vse one osebe, ki se v kakršnemkoli pogledu ali v kakršnemkoli obsegu bavijo s kreditnimi posli. Zavoljo tega je izvrševanje takih poslov vezano na koncesijo upravne oblasti, a nedavna prošlost je pokazala, da je zares potrebno vse take posle vezati na koncesijo, pa tudi podvreči edinstvenemu nadzorstvu državne oblasti.

Iz istih razlogov je zakonodajec predpisal, da morajo tudi kreditne zadruge, ki se bavijo s takimi posli, dobiti koncesijo. Toda zaradi subjektov teh poslov in zaradi posebnih okoliščin in namenov, zavoljo katerih opravljajo zadruge te posle, ni smatral za potrebno, da te zadruge v teh slučajih veže tudi na ostale predpise zakona o obrtih. Kar se pa zlasti tiče pripadnosti teh zadrug k prisilnim združbam, velja tudi za nje predpis § 355, odst. 5. obrtnega zakona, po katerem morejo, a ne morajo v zvezi s predpisom § 1, odst. 3 istega zakona, biti članice prisilnih združb.«

Takšno je stališče, ki ga zavzema ministrstvo za trgovino in industrijo o predmetnem vprašanju.

Tem izvajanjem bi se ne dalo ugo-

varjati, ako bi kreditne zadruge res izvrševale svoje posle po obrtno. Toda o kakem obrtu v tem slučaju ni niti govora.

Kakšno delo je v smislu obrtnega zakona smatrati kot obrt? Odgovor dobimo takoj v začetku § 1. obrtnega zakona, ki pravi: »Pod odredbo tega zakona spada vsako redno in samostojno pridobitno delo, ki ni prepovedano.«

Če naj se kako delo smatra kot obrt, je torej po besedilu zakona potrebno troje: 1. delo mora biti redno, 2. mora biti samostojno, 3. mora biti pridobitno, t. j. mora biti po zamisli tistega, ki se peča s tem delom, naperjeno na dobiček. Opravila, ki jih izvršujejo kreditne zadruge, imajo na sebi prvi dve lastnosti, ker je to delo redno in tudi samostojno, manjka pa tretji znak, ker delovanje posojilnic ni usmerjeno na dobiček.

Kreditne zadruge, ki poslujejo samo s svojimi člani, niso ustanovljene zato, da bi s svojim delovanjem dosegale dobičke, namen njihovega delovanja je ravno nasproten. Njihov namen ni, dosežati dobičke, ampak pospeševati gospodarske koristi članov na ta način, da z vzajemnim poslovanjem skrbe članom za zadosten in cenen kredit in jim tako zmanjšujejo stroške v gospodarstvu za obresti. Ako pa je poslovni obrat zadruge tako organiziran, da ji ne gre za kak pozitiven dobiček, ampak obstoji bistvo njenega obrata v tem, da naj zadružniki dosegajo prihranke, potem se poslovne mu obratu zadruge po njegovi celotni tendenci ne more priznati značaj obrtnega podjetja.

Kreditne zadruge bi se mogle smatrati za obrtna podjetja le tedaj, če bi dajale kredite ne samo članom, ampak

tudi izven nje stoječim osebam. Dokler je delokrog zadruge omejen na lastne člane, nabavljajo člani za dovoljevanje kreditov potrebna denarna sredstva po posredovanju načelstva kot svojega zakonitega zastopnika samo za lastno potrebo; če bi zadruga dajala kredite tudi nečlanom, bi bil seveda položaj drugačen, kajti v tem slučaju bi si nabavljala denarna sredstva tudi s tem namenom, da bi se posojala tretjim osebam in bi se potem tako poslovanje pokazalo kot obrtno, oziroma kot bančno podjetje.

Če se opisana razlaga bistva zadruge vzporedi s tem, kar izvaja trgovinsko ministristvo, potem moremo reči le, da v trgovinskem ministristvu ne poznajo bitnih lastnosti zadruge. Le iz nepoznanja tega bistva so mogoči taki zaključki, do katerih je prišlo trgovinsko ministristvo, da je namreč kreditne zadruge smatrati za bančna podjetja.

Kmetijsko ministristvo smo opozorili na nevzdržnost teze, kakršno je postavilo ministristvo za trgovino in industrijo. Upamo, da bo kmetijsko ministristvo krepko branilo stališče zadružništva in ne bo dopustilo, da bi se kreditne zadruge proglasile in obravnavale kot banke, kar niso nikdar bile in nikdar ne bodo.

Zadružništvo v državi.

Iz hrvatskega zadružništva. — V reviji »Zadružna svijest«, skupnem glasilu velikega števila hrvatskih zadružnih organizacij, je objavljeno prvo poslovno poročilo Glavne zveze hrvatskih gospodarskih zadrug za 1935. Ta zveza je bila ustanovljena leta 1934 v namen preporoda hrvatskega zadružništva. Izvedena je taka organizacija zveze, da so

v njej včlanjene strokovne zveze zadrug. V bodoče pa namerava zveza biti samo revizijska, organizacijska in propagandistična idejna zveza zadrug. V članstvu zveze so: Zveza hrvatskih gospodarskih zadrug, predvsem za blagovni promet, Zveza hrvatskih zadružnih hranilnic in Zveza mlekarских zadrug (hoče organizirati Napredkove zavarovalne zadruge, nadalje dela na ustanovitvi Zveze sladkovodnih ribarskih zadrug itd.). V prvem poslovnem letu 1934 je imela zveza včlanjenih 22 zadrug, na koncu 1935 pa že 70 članic. Ker je med tem število včlanjenih zadrug naraslo že na 100, je Zveza zaprosila za članstvo v Glavni zadružni zvezi. Zveza se nahaja v konzorciju revije »Zadružna svijest«, ki jo izdajajo tele hrvatske zadružne organizacije: Zadružna zveza v Zagrebu, Glavna zveza hrvatskih gospodarskih zadrug v Zagrebu, Zadružna matica v Splitu, Zadružna gospodarska zveza v Zagrebu, Zveza hrvatskih zadružnih hranilnic v Zagrebu in Zveza hrvatskih gospodarskih zadrug v Zagrebu.

Gospodarstvo.

Cene kovinam rastejo. Že lansko leto so bile začele na svetovnem trgu cene nekaterim važnim kovinam naglo rasti. Na londonskem trgu se je bila cena bakru dvignila od 34 na 46 funtov za tono, sedaj je poskočila že na 53½ funta. V teku enega leta se je torej dvignila za 55%. V še večjem obsegu je poskočila cena svincu, ki je lani narasla od 16 na 26 funtov, sedaj pa je prišla že na 28½ funta, torej znaša povišek 78%. Tudi cinku se je cena znatno dvignila, lani od 15 na 18¾ funta, letos pa že na 22¾

funta, kar pomeni zvišanje za 51%. Baker se pridobiva v velikih množinah tudi v naši državi in se izvažava v inozemstvo. Rudniki so v rokah tujih družb, ki vlečejo iz njih ogromne dobičke.

Promet pri Poštni hranilnici v lanskem letu se je zopet znatno dvignil. Razvoj prometa v zadnjih 6 letih je razviden iz sledečega pregleda:

Leto	Ček. vloge v milijonih dinarjev	Hran. vloge dinarjev	Ček. promet v milijardah Din
1931	799,6	334,1	63,2
1932	944,5	442,7	56,6
1933	1158,3	564,1	61,0
1934	1139,9	718,5	62,4
1935	1189,4	850,7	65,8
1936	1466,6	982,1	71,3

Hranilnih knjižic je imel zavod izdanih: leta 1931 177.250, l. 1934 312.850, l. 1935 360.430 in l. 1936 410.418. Število čekovnih računov je bilo 25.440 ob koncu leta 1935 in 26.283 ob koncu leta 1936. Največ čekovnih računov je bilo otvorenih v letih, ko je kriza denarnih zavodov dosegla svoj višek.

V obliki čekovnih in hranilnih vlog je imela Poštna hranilnica ob zaključku lanskega leta skupaj 2449 milijonov tujih sredstev, za 409 milijonov več nego ob koncu leta 1935.

Z naraščanjem prometa in vlog se je dvignil tudi čisti dobiček zavoda, ki je v letu 1932 znašal 27,4 milijona Din, l. 1933 51,4, l. 1934 53,2, l. 1935 pa 56,9 milijona Din.

Znatni dotok zlata in deviz pri Narodni banki. Izkaz Narodne banke od 22. januarja t. l. zaznamuje ponoven dotok zlata in deviz v znesku 27 milijonov nasproti prejšnjemu izkazu, od začetka leta 83 milijonov. Zlata podlaga se je povečala na 1631,4 (lani 1430,9) mi-

lijona Din. Devize, ki ne spadajo v podlago, so narastle na 650.2 (lani 299.8) milijona Din.

Dne 22. januarja sta minili dve leti, odkar je bila po povračilu takozvanih revolving kreditov izdana prva bilanca Narodne banke na sedanji podlagi. V teh dveh letih zaznamuje banka velik dotok zlata in deviz, kakor je razvidno iz sledečega pregleda:

	zlata in devizna podlaga	devize izven podlage
22. jan. 1935	1286.5	108.1
22. jan. 1936	1480.9	229.8
22. jan. 1937	1631.4	650.2

Podlaga se je v teh dveh letih povečala za 345 milijonov Din, računano po starih paritetnih tečajih; če se upošteva še oficijelna premija 28.5%, znaša povečanje podlage 445 milijonov Din. Devize izven podlage so v teh dveh letih narastle za 522 milijonov Din.

Privatne žirovne naložbe so narastle za 210.5 milijonov Din in so dosegle vsoto 1065,5 milijone Din. S tem so zasebne žirovne naložbe prvokrat prekoračile vsoto ene milijarde Din, kar pomeni nadaljnje povečanje likvidnosti na denarnem trgu.

Naraščanje pšeničnih cen. Po statističnih podatkih so cene pšenici na svetovnih tržiščih v letu 1936 povsod naraščale, vendar ne enakomerno. V času od konca decembra 1935 do konca decembra 1936 so se cene na borzi Winnipeg dvignile za 52%, v Chicagi za 35%, v Newyorku za 21½. Porast cen na južnoameriških borzah je bil bolj majhen

(6% do 8%), ker so bile ondi v veljavi državne nominalne cene. Od evropskih borz kaže najvišji porast borza v Liverpoolu, kjer je znašal 37%, v Rotterdamu okroglo 26%. Na avstrijskem tržišču je ostalo naraščanje cen skoro brez vpliva in to vsled visokih zaščitnih carin. Na Ogrskem se je bila cena pšenici dvignila za komaj 10%.

Izvoz koruze in pšenice iz naše države v letih 1935 in 1936 izkazuje naslednje številke:

	množina v stotih		vred. v mil. Din	
	l. 1935	l. 1936	l. 1935	l. 1936
koruza	3,877.000	912.000	313	92
pšenica	979.000	2,032.000	127	422

Izvoz pšenice v l. 1936 je bil torej daleč presegel izvoz v l. 1935, nasprotno je močno nazadoval izvoz koruze, dasi je bila žetev boljša kakor prejšnje leto. Vzrok je bil ta, ker se je smelo koruzo prodajati samo proti devizam, dočim se je velik del pšeničnih eksportov zaračunaval v kliringu z Nemčijo, Italijo in Francijo. Producentje so zaradi boljših cen pšenice stremeli za tem, da v prvi vrsti prodajo pšenico, dočim so koruzo v večjem obsegu rabili za krmo. Velik del koruznega pridelka iz leta 1936 bo prišel na trg šele v l. 1937.

V času od avgusta do začetka decembra 1936 se je iz Jugoslavije izvozilo približno 25.500 vagonov pšenice v vrednosti 360 milijonov Din. Od te množine je šlo približno 80% v Avstrijo. Od 4900 vagonov koruze, ki jih je Jugoslavija izvozila v enakem razdobju, je bilo oddanih v Avstrijo čez 5000 vagonov.

Redni občni zbor Občekoristne stavbne zadruge Ljudski dom v Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 6. aprila 1937 ob 6 zvečer v poslovnem prostoru Ljudskega doma. Dnevni red: 1. Branje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Slučajnosti.

XXXIX. redni letni občni zbor Kmetijskega društva v Metliki, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 11. aprila 1937 ob 9. uri dopoldne v dvorani Hranilnice in posojilnice v Metliki. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1936. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Odpis neizterljivih terjatev. 6. Poročilo o izvršeni reviziji. 7. Slučajnosti. — Na osnovi § 15 zadržnih pravil imajo člani na vpogled letni račun, bilanco, predloge, ki se hočejo o tem staviti na občnem zboru, in poročilo nadzorstva vsak dan do obč. zbora ob uradnih urah pri vodstvu zadruge.

IX. redni občni zbor Kmetijske zadruge v Moravčah, r. z. z. o. z., se vrši dne 4. aprila 1937 v kaplanijski dvorani v Moravčah ob 3 popoldne. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 5. Nadomestna volitev načelstva. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Živinorejske zadruge v Mozirju, r. z. z. o. z., bo dne 21. marca 1937 ob 8. uri v posojilnični hiši. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Strokovno predavanje sresk. kmetijskega referenta in odposlanca zveze. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 5. Poročilo o mlečni kontroli in rodovniško poročilo. 6. Poročilo blagajnika. 7. Določitev delegatov za zvezno skupščino. 8. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Podkorenju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 4. aprila 1937 ob 2. uri popoldne v zadržni hiši. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Oddaja prostorov v najem. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Radovljici, r. z. z. o. z., se vrši v torek, dne 23. marca 1937 od pol 8. uri zvečer v zadržnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Potrjenje računskega zaključka za l. 1936. 5. Dopolnilna volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Rečici ob Savinji, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 11. aprila 1937 ob 3 popoldne v društvenem skladišču. — Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobrenje računskega zaključka za leto 1936. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Prememba pravil. 8. Slučajnosti.

Občni zbor Elektro-strojne zadruge v Sorici, r. z. z. o. z., se bo vršil 4. aprila 1937 ob 3 popoldne. Dnevni red: Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1936. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Poročilo o izvršeni reviziji. 7. Slučajnosti.

Občni zbor živinorejske selekcijske zadruge v Sodražici, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo 11. aprila 1937 ob pol 3. uri popoldne v občinski sejni sobi v Sodražici. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo tajnika in blagajnika. 4. Poročilo nadzorstva. 5. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 6. Dopolnilna volitev načelstva. 7. Volitev nadzorstva. 8. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Sv. Jakobu ob Savi, r. z. z. n. z., se vrši v nedeljo 21. marca 1937 ob 3. uri popoldne v poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrjenje računskega zaključka za leto 1936. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Sklepanje o predlogih članov. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske strojne zadruge v Stari Loki, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 4. aprila 1937 ob pol 4. uri popoldne v prostorih kaplanije. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Poročilo tajnika. 4. Poročilo blagajnika. 5. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 6. Volitev nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijskega društva v Št. Vidu nad Cerknico, r. z. z. o. z., bo 5. aprila 1937 ob 8. dopoldne pri sedežu društva v Rudolfovem. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 3. Volitev nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice v Šiški, r. z. z. n. z., se bo vršil 11. aprila 1937 ob 11. uri dopoldne v zadržni pisarni, Černetova ulica 20. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev računskega zaključka. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruge v Škofji Loki, r. z. z. o. z., bo dne 29. marca 1937 ob pol 4. uri popoldne v prostorih Banovinske mlekarske šole v Škofji Loki. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1936. 4. Dopolnilna volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice za slovenjgraški okraj v Št. Ilju pod Turjakom, r. z. z. n. z., bo v nedeljo 4. aprila 1937 ob 3 popoldne v prostorih posojilnice. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Slovenske produktivne mizar-ske zadrage v Št. Vidu nad Ljubljano, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 2. aprila 1937 ob 18 v zadruginih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Gradbene zadrage »Dom in vrt« v Trbovljah, r. z. z. o. z., bo v torek 23. marca 1937 ob pol 7. uri zvečer v Društvenem domu v Trbovljah. — Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika lanskega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Računski zaključek za leto 1936. 5. Dopolnilna volitev načelstva. 6. Slučajnosti.

Redni letni občni zbor Stavbinske zadrage »Lastni dom« v Trbovljah, r. z. z. o. z., bo v nedeljo 11. aprila 1937 ob 4 popoldne v društvenih prostorih. Dnevni red: 1. Otvoritev in čitanje zapisnika zadnjega letnega občnega zbora. 2.

Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Strojne zadrage v Vnanjih gorica, r. z. z. o. z., bo 4. aprila 1937 ob 3 popoldne pri g. Ig. Novaku v Vnanjih Gorica št. 29. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Ljudske stavbne zadrage v Zagorju ob Savi, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo, dne 11. aprila 1937 ob pol 10. uri popoldne v prostorih Ljudske kuhinje v Zagorju. — Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobrenje rač. zaključka za leto 1936. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 134.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 102.—; kalijeva sol po 100 kg Din 150.—; kostni superfosfat Din 123; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 187.—; kostna moka Din 100.—; nitrofoskal v vrečah Din 145.—; klajno apno Din 275.—; lanene tropine Din 2.—; modra galica Din 6.80; žveplo Din 2.80. Pri vagonem odjemu so cene za gnojila in cement znatno nižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700—2.000; čistilnik 10 sit 1.500 Din; plugi Lesce Din 880—995; repo-

reznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400—1.700; brzoparilniki Din 1.050 do 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 Din; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike »Rapp« Din 70.—. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonem odjemu po konkurenčni ceni.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Zadružne zveze« nudi Občlailnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.